

Test Ungdoms opplevelser av konsekvenser av pandemien etter ett år med covid-19-restriksjoner

ORIGINALARTIKKEL

VIDAR SANDSAUNET ULSET

E-post: vidar.ulset@psykologi.uio.no

Forskningssenteret PROMENTA

Psykologisk institutt

Universitetet i Oslo

Han har bidratt til datainnsamling, vært ledende i skivingen av manuskriptet og utarbeidelsen av ideen.

Vidar Sandsaunet Ulset er psykologspesialist og postdoktor.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

ANDERS BAKKEN

Velferdsforskningsinstituttet NOVA

OsloMet – storbyuniversitetet

Han har bidratt med ledelse av datainnsamlingen, analyse av data samt revisjon og godkjenning av manus.

Anders Bakken er forsker og leder for Ungdatasenteret.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

TILMANN VON SOEST

Forskningssenteret PROMENTA

Psykologisk institutt

Universitetet i Oslo

og

Velferdsforskningsinstituttet NOVA

OsloMet – storbyuniversitetet

Tilmann von Soest har bidratt med idé samt utarbeiding, revisjon og godkjenning av manus.

Tilmann von Soest er professor og forsker.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

BAKGRUNN

Vi har fått kunnskap om hvordan covid-19-pandemien påvirket ungdoms liv rett etter at pandemien kom til Norge. Vi vet derimot lite om ungdoms opplevelser etter at pandemien har vedvart lenger, og hvorvidt sosiodemografiske kjennetegn og omfang av smitte i kommunene spiller en rolle.

MATERIALE OG METODE

Vi brukte spørreskjemadata fra 106 448 ungdoms- og videregående skoleelever som deltok i Ungdata-undersøkelsen i 165 kommuner våren 2021 (svarprosent 76). Ungdommenes svar om opplevelser under pandemien ble sammenstilt med covid-19-insidens på kommunenivå. Vi brukte kjikvadrat- og flernivåanalyser for å undersøke prediktorer for ungdommens opplevelser.

RESULTATER

49 % svarte at covid-19-pandemien påvirket livet delvis eller mye i negativ retning, mens 22 % rapporterte at pandemien påvirket dem i positiv retning. Mange rapporterte om negative forandringer på områdene jevnalderrelasjoner, familierelasjoner og psykisk helse, men en del rapporterte også om positive forandringer. Jenter, eldre ungdom, ungdom fra lav sosioøkonomisk bakgrunn og ungdom i kommuner med høyere smitteforekomst rapporterte om flere negative konsekvenser.

FORTOLKNING

De fleste fortalte at pandemien har hatt flere negative enn positive konsekvenser. Jenter, eldre ungdom, ungdom med lav sosioøkonomisk bakgrunn og ungdom i kommuner med høyt smittetrykk kan være spesielt rammet av de negative effektene av pandemien.

På grunn av covid-19-pandemien har barn og unge i Norge i over ett år levd med inngripende restriksjoner som har ført til stengte skoler, sterkt reduserte fritidstilbud og mindre kontakt med venner og jevnaldrende. En nylig rapport fra koronakommisjonen viser til at begrensningene på sosial kontakt har vært særlig belastende for barn og unge (1). Forskning fra pandemiens første fase etter at skolene stengte og sosiale restriksjoner inntraff våren 2020, har dokumentert en tydelig nedgang i norsk ungdoms livskvalitet (2), men tegner også et bilde av at ungdom har fått det bedre på noen områder og verre på andre (3). Vi vet derimot lite om ungdommers egen opplevelse av situasjonen etter at pandemien har vedvart i lengre tid, og hvordan opplevelser varierer etter sosiodemografiske kjennetegn og omfang av smitte i kommunene. For å svare på disse spørsmålene bruker vi data fra over 100 000 ungdommer som deltok i Ungdata-undersøkelsen våren 2021, omtrent ett år etter at pandemien kom til Norge. Vi har et spesielt fokus på ungdommers egen rapportering av hvordan jevnalderrelasjoner, familierelasjoner og psykisk helse har forandret seg, siden dette har blitt framhevet som områder som kan ha blitt påvirket av pandemien (1, 3).

Kontakt med jevnaldrende er viktig for ungdoms psykososiale utvikling (4). Fysisk distansering kan dermed gi negative konsekvenser siden det kan ha ført til redusert kontakt med jevnaldrende. I en spørreundersøkelse fra starten av pandemien blant elever i videregående skole fortalte 28 % at de savnet å ha fysisk kontakt med jevnaldrende (5), noe som tyder på at fysisk distansering er en utfordring for mange ungdommer.

Permitteringer og økt arbeidsledighet som følge av pandemien, kan ha ført til økt foreldrestress og dermed vanskeligere familierelasjoner. En undersøkelse fant at ungdom i Oslo rapporterte om mer krangling i familien, men mange rapporterte også at de gjorde flere hyggelige ting sammen med familien enn før pandemien (6).

En utstrakt bekymring har vært at smittevernsrestriksjonene fører til psykiske helseplager (1). Mange opplevde bekymring for helse og økonomi (7). Forbud mot fysisk sosial kontakt innebærer isolasjon og ensomhet (5), som i sin tur øker risikoen for psykiske helseplager (5, 8). Nedstenging av offentlige tjenester kan også ha gjort at sårbare barn og unge fikk mindre hjelp (1). En norsk longitudinell undersøkelse blant ungdom fant en svak økning i symptomer på angst og depresjon fra februar 2019 til juni 2020, men økningen skyldes sannsynligvis økning i alder mellom målingene, og ikke pandemien (9). Studentenes helse-

og trivselsundersøkelse viser derimot at flere hadde psykiske helseplager under pandemien i 2021 sammenlignet med tilsvarende tall fra 2018 (10). Om funn fra studentundersøkelser kan overføres til ungdom er uklart, fordi studenter er eldre og i en annen livssituasjon.

Selv om funnene går i ulike retninger, vet vi så langt en del om unges situasjon i starten av pandemien. Vi vet imidlertid lite om situasjonen etter ett år, og hvordan ungdom selv vurderer forandringer på forskjellige livsområder. Vi vet også lite om hvorvidt det er variasjon mellom kommuner og om smittesituasjonen på kommunalt nivå spiller inn. Vi spør derfor: (1) Hvordan oppfatter ungdom selv at deres jevnalderrelasjoner, familierelasjoner og psykisk helse har forandret seg under covid-19-pandemien? (2) Er det forskjeller avhengig av kjønn, alder og sosioøkonomisk status? (3) Har smitteforekomst på kommunenivå betydning for ungdoms rapportering av forandringer i egen livssituasjon?

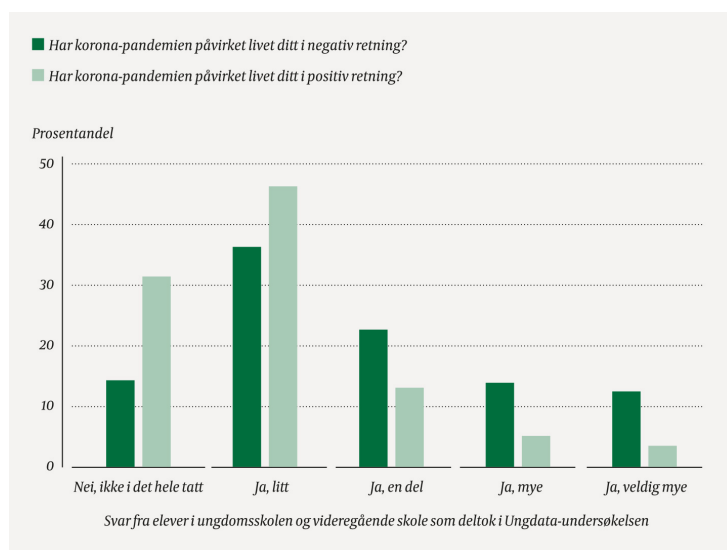
Materiale og metode

Studien bygger på data fra Ungdata samlet inn fra 8. januar til 27. mai 2021. Ungdom fra 167 kommuner fra alle fylker bortsett fra Agder og Nordland deltok. Alle klasstrinn på de fleste ungdomsskoler og videregående skoler i disse kommunene deltok i undersøkelsen. Elevene svarte på elektroniske spørreskjemaer mens de var fysisk til stede på skolen. Til sammen deltok 135 829 elever (76 % av alle elever i disse kommunene). 29 381 deltagere (22 %) manglet svar på minst ett av spørsmålene. Totalt 106 448 ungdommer er inkludert i analysene, som derfor baserer seg på elever med svar på alle variabler. Alle deltakere og foresatte fikk informasjon om formålet med undersøkelsen og at det var frivillig å delta. Ungdata er godkjent av personvernombudet ved OsloMet og tilrådet av Norsk senter for forskningsdata. Undersøkelsen er ikke fremleggelsespliktig for Regional etisk komité for medisinsk og helsefaglig forskning. Den relativt høye andelen med manglende data skyldtes at spørsmålene om covid-19 var plassert et stykke ut i spørreskjemaet, og at en del hoppet over enkeltspørsmål.

Variabler

SAMLET PÅVIRKNING AV PANDEMIEN

Vi utviklet egne spørsmål om ungdommenes egne helhetsinntrykk av pandemien da det ikke finnes validerte spørsmål om dette. Ungdommene ble bedt om å vurdere om koronapandemien hadde påvirket livet i negativ og positiv retning på en skala fra én (Nei, ikke i det hele tatt) til fem (Ja, veldig mye). Se figur 1 for spørsmålsformuleringen.

Figur 1 Svar fra elever i ungdomsskolen og videregående skole som deltok i Ungdata-undersøkelsen i perioden 04.1.2021 til 30.4.2021 på spørsmål om hvordan tiden under covid-19-pandemien har påvirket livet ($N = 106\ 448$).

TIDEN FØR OG ETTER PANDEMIEN

Ungdommene ble bedt om å vurdere sin opplevelse av tiden under pandemien sammenlignet med tiden før pandemien på en skala fra én (Stemmer ikke i hele tatt) til fire (Stemmer svært godt). Vi spurte «Sammenlignet med tiden før korona, hvordan har året under koronapandemien vært for deg?», fulgt av en rekke spørsmål om forandringer i områdene jevnalderrelasjoner, familierelasjoner og psykisk helse (se tabell 1 for ordlyden). Ved flere av spørsmålene tilpasset vi eksisterende instrumenter. For eksempel ble spørsmålet «Følte meg mer ulykkelig, trist eller deprimert enn før» og «Bekymret meg mer enn før» tatt fra tilsvarende spørsmål om depressive plager fra Hopkins Symptom Checklist (11). Vi spurte om både positive og negative forandringer.

Tabell 1

Svar fra elever i ungdomsskolen og videregående skole som deltok i Ungdata-undersøkelsen i perioden 04.1.2021 til 30.4.2021 på spørsmål om opplevelsen av tiden under covid-19-pandemien sammenlignet med tiden før pandemien (N = 106 448). Resultatene er i prosenter.

	Stemmer ikke i det hele tatt	Stemmer litt	Stemmer godt	Stemmer svært godt
Jevnalderrelasjoner				
Jeg har hatt færre venner å snakke med enn før koronatiden	58	23	12	7
Jeg har fått være med på færre fritidsaktiviteter enn før koronatiden	30	24	22	25
Jeg har hatt mindre sosial kontakt med elevene i klassen enn før koronatiden	30	30	22	17
Jeg har følt meg mer ensom enn før koronatiden	44	28	16	13
Foreldrerelasjoner				
Det har vært mer krangling i familien min enn før koronatiden	70	20	7	4
Jeg har gjort flere hyggelige ting sammen med familien min enn før koronatiden	30	36	22	11
Psykisk helse				
Jeg har bekymret meg mer enn før koronatiden	37	34	19	10
Jeg har følt meg mer ulykkelig, trist eller deprimert enn før koronatiden	42	28	17	12
Det har vært mindre stress i hverdagen min enn før koronatiden	37	40	14	9

FOREKOMST AV SMITTE I KOMMUNENE

Informasjon om smittetilfeller ble hentet fra Meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS), hvor laboratorier og diagnostiserende leger melder inn alle tilfeller av covid-19 (12). Datagrunnlaget inneholder ukentlig antall registrerte smittede for alle aldre med covid-19 per 100 000 innbyggere fram til 30.4.2021. Vi så på smittetall de siste fire ukene før Ungdata-undersøkelsen ble besvart og de totale smittetallene siden starten av pandemien. Smittetall for de siste 14 dager og det totale antallet smittede siden pandemien startet, var moderat til sterkt korrelert ($r = 0,52$). Gjennomsnittlig smitteforekomst i deltagende kommuner over hele perioden var 885 per 100 000 innbyggere.

Deltagerne ble bedt om å oppgi kjønn, klasstrinn og fire spørsmål om ressurser i familien hentet fra Family Affluence Scale som gir informasjon om familiens sosioøkonomiske status (6). Spørsmål fra Family Affluence Scale ble summert på en skala fra 0 til 3, og de med skår under 2 ble kategorisert i gruppen med lav sosioøkonomisk status (9 % av deltagerne).

Analyser

Vi gjennomførte krysstabeller for å undersøke om opplevelsen av pandemien varierte med kjønn, klasstrinn og sosioøkonomisk status og testet signifikans gjennom kjkvadrattesting. På grunn av det store antallet deltagere valgte vi signifikansnivå på $p < 0,001$. Siden respondentene er nøstet i kommuner, undersøkte vi om ungdoms opplevelse av covid-19-pandemien varierte med smitteforekomst ved bruk av flernivå logistisk regresjonsanalyse med smitteforekomst som kontinuerlig prediktorvariabel. Vi la også inn et andregradsledd for å fange opp kurvelinære sammenhenger, og vi kontrollerte for kjønn, klasstrinn, sosioøkonomisk status og hvilken uke de deltok i undersøkelsen. Vi presenterer resultater fra logistisk regresjonsanalyser grafisk ved å plote estimert andel ungdom som var påvirket av pandemien ved ulike nivåer av smitte. Analyser av siste fire ukers smitteforekomst og forekomst totalt ga svært like resultater, og vi har derfor valgt å presentere på totale smittetall gjennom hele pandemien (til og med 30.4.2021). Vi brukte kommandoen `xtmixed` i STATA 16.1 for logistiske regresjonsanalyser. Kun respondenter som hadde svart på alle variabler ble brukt i analysene. For å sjekke om manglende data på covid-19-spørsmålene hadde betydning for resultatene, ble det gjennomført sensitivitetsanalyser der deltakere som svarte på minst ett covid-19-spørsmål ble inkludert. Analysene viste kun små forskjeller sammenliknet med hovedanalysen (respondenter som hadde svart på alle spørsmål).

Resultater

Totalt 49 % av ungdommene svarte at covid-19-pandemien påvirket livet deres mye eller veldig mye i negativ retning, mens 22 % svarte at pandemien hadde tilsvarende positiv påvirkning (figur 1). Tabell 1 viser at 19 % sa at det stemmer godt eller svært godt at de har hatt færre venner å snakke med enn før koronatiden. Videre svarte 47 % og 39 % at de har vært med på færre fritidsaktiviteter og at de har hatt mindre kontakt med elevene i klassen. Til sammen 29 % rapporterte at de har følt seg mer ensomme. Når det gjelder familierelasjoner, svarte 11 % at det stemmer godt eller svært godt at det har vært mer krangling hjemme, og 33 % at de har gjort flere hyggelige ting sammen med familien. Når det gjelder psykisk helse, svarte i underkant av 29 % at det stemmer godt eller svært godt at de har vært mer bekymret og mer ulykkelig, trist eller deprimert, mens 23 % svarte at det har vært mindre stress i hverdagen enn før pandemien.

Tabell 2 viser at langt flere jenter enn gutter rapporterte om negative konsekvenser av pandemien: Mens 43 % av guttene svarte at covid-19-pandemien påvirket livet en del, mye eller veldig mye i negativ retning, rapporterte 55 % av jentene om det samme. Kjønnforskjellene var spesielt store for spørsmålene om psykisk helse, hvor andelen jenter som rapporterte om negative forandringer, var nesten dobbel så høy som for gutter. Ved spørsmål om positive konsekvenser observerte vi mindre kjønnforskjeller. Eldre ungdommer vurderte konsekvensene av pandemien som mer negative og mindre positive enn yngre ungdommer. Ungdom med bakgrunn fra lav sosioøkonomisk status vurderte pandemiens konsekvenser som noe mer negativt enn ungdom fra høyere sosioøkonomisk status. Ett unntak var at ungdom fra middels til høyere sosioøkonomiske sjikt i størst grad opplevde å kunne drive med færre fritidsaktiviteter enn før.

Tabell 2

Svar fra elever i ungdomsskolen og videregående skole som deltok i Ungdata-undersøkelsen i perioden 04.1.2021 til 30.4.2021 på spørsmål om opplevelsen av tiden under covid-19-pandemien etter kjønn, alder, klassetrinn og sosioøkonomisk status (N = 106 448). Alle analysene gir $p < 0,001$ med unntak av der det er markert noe annet. «Vg» indikerer klassetrinn på videregående skole. Resultatene er i prosenter.

(N)	Kjønn		Klassetrinn					Sosioøkonomisk status		
	Gutter (51 336)	Jenter (55 112)	8. trinn (20 306)	9. trinn (20 710)	10. trinn (21 018)	Vg1 (18 082)	Vg2 (15 598)	Vg3 (10 734)	Lav (7 342)	Høy (99 106)
Samlet påvirkning av korona-pandemien ²										
Negativ retning	43	55	44	44	48	50	55	61	55	49
Positiv retning	22	21	23	24	24	21	18	18	23 ¹	22 ¹
Jevnaldersrelasjoner ³										
Hatt færre venner å snakke med	15	23	17	17	19	21	20	21	25	19
Fått være med på færre fritidsaktiviteter	43	50	42	44	47	47	50	56	44	47
Hatt mindre sosial kontakt med elevene i klassen	33	45	32	35	38	40	45	54	40 ¹	39 ¹
Følt meg mer ensom	21	35	22	25	27	30	33	38	31	28
Foreldrerelasjoner ³										
Mer krangling i familien min enn før	7	14	10	11	11	11	12	12	16	11
Gjort flere hyggelige ting sammen med familien	31	36	39	36	33	31	29	29	33 ¹	33 ¹
Psykisk helse ³										
Bekymret meg mer	20	36	24	26	28	28	33	40	32	29
Følt meg mer ulykkelig, trist eller deprimert	20	38	24	26	29	30	34	39	32	29
Mindre stress i hverdagen	24	22	26	26	24	22	20	19	23 ¹	23 ¹

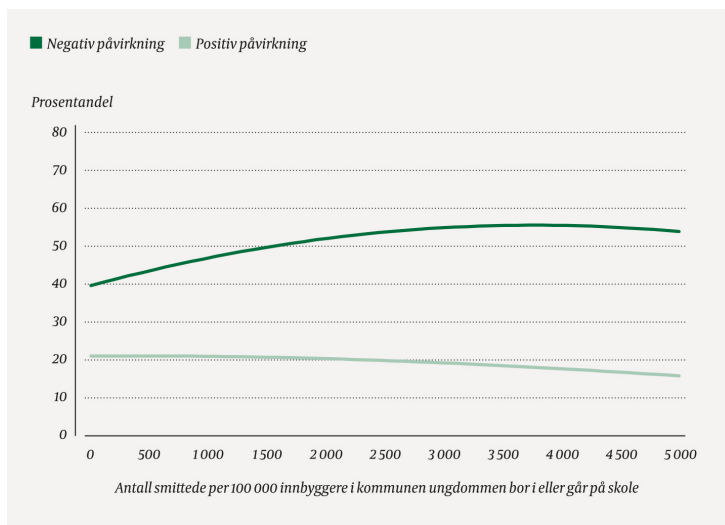
¹Gir ikke $p < 0,001$

²Andelen som svarte «Ja, en del», «Ja, mye» eller «Ja, veldig mye»

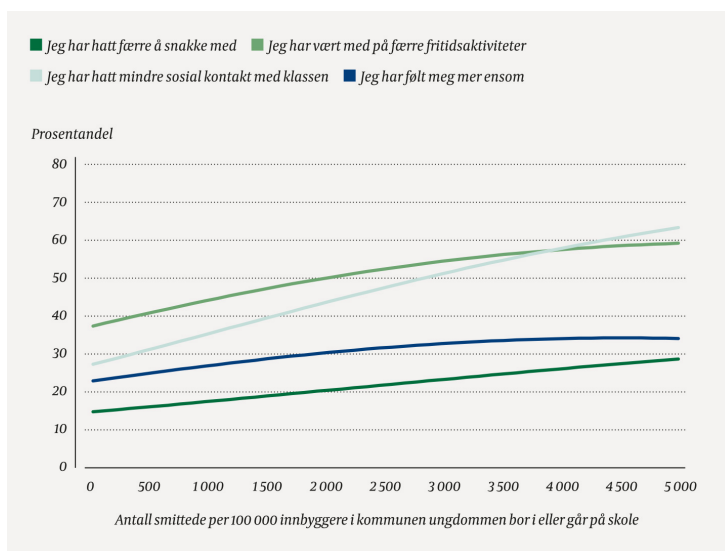
³Andelen som svarte «Stemmer godt» eller «Stemmer svært godt»

Figur 2 til 5 viser assosiasjon mellom smitteforekomst og ungdommenes opplevelse av pandemiens konsekvenser. Når det gjelder samlet vurdering av negativ og positiv påvirkning av pandemien, viser figur 2 at andelen som rapporterte om negativ påvirkning, var høyere i kommuner med høye smittetall, men at sammenhengen nådde et tak ved omkring 3 000 smittede per 100 000 (kumulerte tall fra starten av pandemien til og med 30.4.2021). Andelen som opplevde positiv påvirkning, avtok med økende smittetall. Når det gjelder jevnaldersrelasjoner, viser figur 3 en dose-respons-sammenheng der andelen av ungdom som fortalte om færre fritidsaktiviteter og mindre kontakt med klassekamerater, var vesentlig høyere i kommuner med høye smittetall. På samme måte hang smittetall sammen med det å ha færre venner og å føle seg mer ensom, men denne sammenhengen var svakere. Når det gjelder familierelasjoner, viser figur 4 at andelen av de som fortalte å ha gjort flere hyggelige ting med familien, var noe høyere i kommuner med høye smittetall, mens det var tilnærmet ingen sammenheng mellom krangling i familien og smittetall. Når

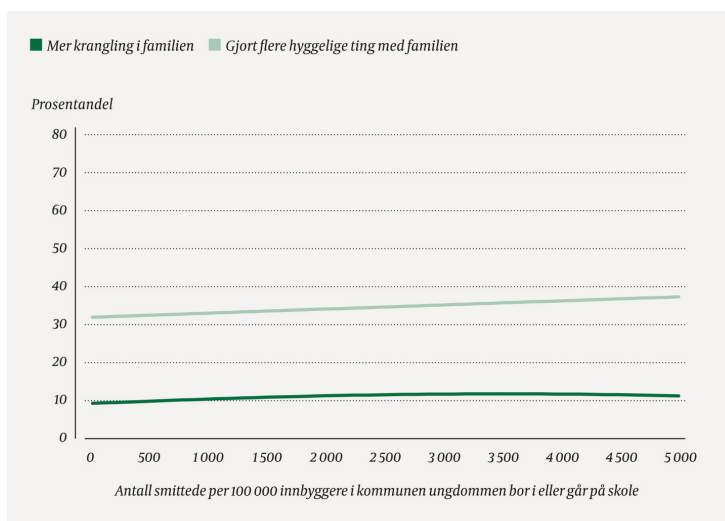
det gjelder psykisk helse, fant vi at andelen som fortalte om bekymring og det å føle seg ulykkelig, trist eller deprimert, var noe større i kommuner med høye smittetall, men sammenhengen ser ut til å avta ved moderat smittetrykk (se figur 5). Det var også en svak tendens at andelen som opplevde at det har vært mindre stress i hverdagen var høyere i kommuner med høye smittetall.

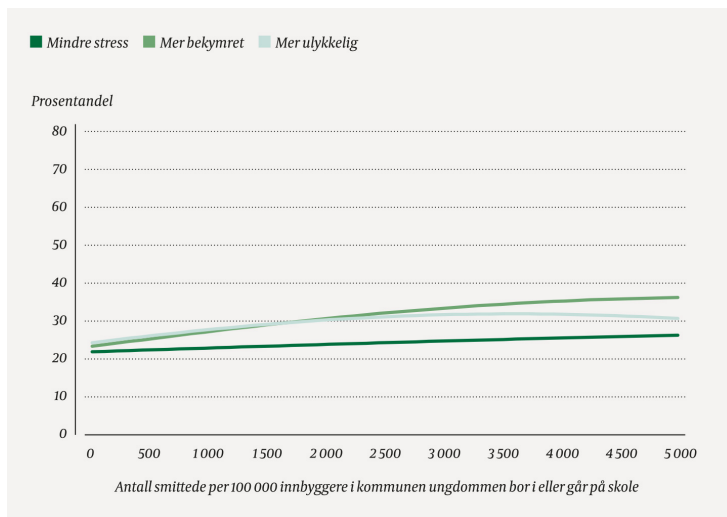
Figur 2 Smittetall i kommunen (kumulativt smittede gjennom hele pandemien frem til 30.4.2021 per 100 000 innbyggere) og svar fra ungdommers vurdering av samlet negativ og positiv påvirkning av pandemien (N = 106 448).

Figur 3 Smittetall i kommunen (kumulativt smittede gjennom hele pandemien frem til 30.4.2021 per 100 000 innbyggere) og svar fra ungdommers vurdering av jevnalderrelasjoner (N = 106 448).

Figur 4 Smittetall i kommunen (kumulativt smittede gjennom hele pandemien frem til 30.4.2021 per 100 000 innbyggere) og svar fra ungdommers vurdering av familierelasjoner (N = 106 448). (N = 123 456)

Figur 5 Smittetall i kommunen (kumulativt smittede gjennom hele pandemien frem til 30.4.2021 per 100 000 innbyggere) og svar fra ungdommers vurdering av egen psykisk helse (N = 106 448).

Frafallsanalyser viste at gutter (OR=1,37; 95 % konfidensintervall (KI) 1,33 til 1,41), elever på videregående (OR=1,15; 95 % KI 1,12 til 1,19) og ungdom med lav sosioøkonomisk status (OR=1,91; 95 % KI 1,84 til 2,00) var overrepresentert blant de med manglende svar.

Diskusjon

Vi har brukt data fra 106 448 norske ungdommer for å undersøke hvordan ungdommene selv vurderer at covid-19-pandemien påvirket livet frem til våren 2021. Det overordnede bildet er at mange fortalte at pandemien påvirket livet delvis eller mye i negativ retning, mens en del ungdom også rapporterte om positive konsekvenser. Jenter, elever i høyere klassetrinn og de med lav sosioøkonomisk status fortalte i større grad om negative konsekvenser enn andre ungdommer. Videre opplevde ungdom i kommuner med mye covid-19-smitte at pandemien var mer utfordrende sammenlignet med ungdom fra andre kommuner.

Som ventet rapporterte mange ungdommer om at pandemien påvirket livet deres negativt, både samlet sett og på områdene jevnalderrelasjoner, foreldrerelasjoner og psykisk helse. Mer uventet rapporterte mange også om positive forandringer. For eksempel svarte 33 % at det stemmer godt eller veldig godt at de gjorde flere hyggelige ting sammen med familien sin, mens kun 11 % svarte at det var mer krancling i familien. Likeledes rapporterte 23 % om mindre stress i hverdagen, mens 29 % rapporterte at de har følt seg mer ulykkelig, trist eller deprimert enn før. Dette er i tråd med en litteraturoversikt fra Folkehelseinstituttet som viser at barn og unge under første del av pandemien fikk det verre på noen områder – og bedre på andre områder (3).

Et viktig funn er at jenter, de eldste ungdommene og de med lav sosioøkonomisk status opplevde mer negative forandringer i forbindelse med covid-19-pandemien enn andre ungdommer. Studier viser at jenter generelt bekymrer seg mer enn gutter og er i større risiko for å utvikle angst- og depresjonssymptomer (13). Dette kan forklare at jenter også rapporterte om mer negative forandringer som en konsekvens av pandemien. Spesielt interessant er funnet om at de eldste ungdommene er hardest rammet. Dette kan skyldes at man i større grad har prøvd å skjerme de yngste barn fra restriksjoner som sosial distansering, avlyste fritidsaktiviteter og stengte skoler. Det kan også tenkes at ungdom i slutten av tenårene er i en fase av utviklingen hvor de har behov for mer frihet enn yngre barn. Når det gjelder funnet om at de med lav sosioøkonomisk status rapporterer om mest negative konsekvenser, kan det hende at pandemien i større grad rammer økonomien til

familier med lite økonomiske ressurser og at ungdom fra disse familiene blir spesielt sårbar når beskyttende faktorer som tilstedeværelse på skole og vennekontakt reduseres.

Studiens fortrinn er det store antallet deltagende kommuner og respondenter og den høye svarprosenten. Det er også begrensninger. Frafallsanalyser viste at gutter, de med lav sosioøkonomisk status og elever på videregående skole var overrepresentert blant deltagere med manglende svar. Målet med denne studien var å få informasjon om ungdommenes egen vurdering av konsekvensene av pandemien etter at den hadde vart i omtrent ett år. Slike retrospektive vurderinger gir ikke nødvendigvis svar på om pandemien har hatt kausal påvirkning, fordi det er krevende å huske presist tilbake i tid og sammenligne med egen situasjon slik den er nå (14). For kunnskap om kausale effekter av pandemien trenger vi forskning som sammenligner ungdoms svar før og under pandemien.

Resultatene viser at mange ungdommer opplever at pandemien har hatt flere negative enn positive konsekvenser. Ungdommens svar indikerer at jenter, eldre ungdom, ungdom i familier med lav sosioøkonomisk status og ungdom i kommuner med høyt smittetrykk kan være spesielt utsatt for å oppleve negative forandringer under pandemien. Tiltak rettet mot ungdom i områder med forholdsvis høye smittetall, jenter, eldre ungdom og ungdom i familier med lav sosioøkonomisk status kan derfor være spesielt viktig for å forebygge psykososiale langtidseffekter av pandemien. I likhet med flere andre studier peker vår studie på at ungdom også ser positive forandringer som følge av pandemien.

HOVEDFUNN

Omtrent ett år etter at covid-19 pandemien kom til Norge, svarte 49 % av ungdommene at pandemien påvirket livet delvis eller mye i negativ retning, mens 22 % rapporterte tilsvarende om positiv påvirkning.

Jenter, eldre ungdom, og ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status rapporterte om mer negative konsekvenser av pandemien.

Ungdom fra kommuner med høyere smitteforekomst rapporterte om mer negative konsekvenser av pandemien, selv etter kontroll for sosiodemografiske faktorer.

LITTERATUR:

1. NOU 2021:6. Myndighetenes håndtering av koronapandemien. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-6/id2844388/> Lest 20.2.2021.
2. von Soest T, Bakken A, Pedersen W et al. Livstilfredshet blant ungdom før og under covid-19-pandemien. *Tidsskr Nor Legeforen* 2020; 140. doi: 10.4045/tidsskr.20.0437. [CrossRef]
3. Nøkleby H, Berg R, Muller AE et al. Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse: en hurtigoversikt. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2021. <https://www.fhi.no/publ/2021/konsekvenser-av-covid-19-pa-barn-og-unges-liv-og-helse/> Lest 6.2.2021.
4. Vitaro F, Boivin M, Bukowski WM. The role of friendship in child and adolescent psychosocial development. *Handbook of peer interactions, relationships, and groups. Social, emotional, and personality development in context.* New York, NY: Guilford, 2009: 568–85.
5. Bekkhus M, von Soest T, Fredriksen E. Psykisk helse hos ungdommer under covid-19. Om ensomhet, venner og sosiale medier. *Tidsskr Nor Psykol foren* 2020; 57: 192–501.
6. Bakken A, Pedersen W, von Soest T et al. Oslo-ungdom i koronatiden. En studie av ungdom under covid-19-pandemien. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet Nova, 2020. <https://fagarkivet.oslomet.no/handle/20.500.12199/4221> Lest 20.2.2021.
7. Magson NR, Freeman JYA, Rapee RM et al. Risk and protective factors for prospective changes in adolescent mental health during the COVID-19 pandemic. *J Youth Adolesc* 2021; 50: 44–57. [PubMed][CrossRef]

8. Leigh-Hunt N, Bagguley D, Bash K et al. An overview of systematic reviews on the public health consequences of social isolation and loneliness. *Public Health* 2017; 152: 157–71. [PubMed][CrossRef]
9. Hafstad GS, Sætren SS, Wentzel-Larsen T et al. Adolescents' symptoms of anxiety and depression before and during the COVID-19 outbreak – A prospective population-based study of teenagers in Norway. *Lancet Reg Health Eur* 2021; 5. doi: 10.1016/j.lanepe.2021.100093. [CrossRef]
10. SHOT 2021. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2021. <https://sioshotstorage.blob.core.windows.net/shot2018/SHOT2021.pdf>
11. Derogatis LR, Lipman RS, Rickels K et al. The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): a self-report symptom inventory. *Behav Sci* 1974; 19: 1–15. [PubMed][CrossRef]
12. Meldingssystem for smittsomme sykdommer. <http://www.msis.no> Lest 30.4.2021.
13. Nolen-Hoeksema S. Emotion regulation and psychopathology: the role of gender. *Annu Rev Clin Psychol* 2012; 8: 161–87. [PubMed][CrossRef]
14. Bradburn NM, Rips LJ, Shevell SK. Answering autobiographical questions: the impact of memory and inference on surveys. *Science* 1987; 236: 157–61. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 29. november 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.21.0335

Mottatt 23.4.2021, første revisjon innsendt 10.6.2021, godkjent 17.8.2021.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no